

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ОСВІТНЬО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ ДЛЯ ДІТЕЙ ЗІ СКЛАДНИМИ ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ

Розвиток дітей зі складними порушеннями розвитку багато в чому залежить від соціуму, в якому знаходиться та розвивається дитина. Основним фактором розвитку таких дітей є сімейне середовище та навчальне середовище. Визначено педагогічні умови реалізації фізкультурно-оздоровчої роботи для дітей зі складними порушеннями розвитку: наявність і впровадження нормативно-правової бази; забезпечення санітарно-гігієнічних заходів; орієнтація фізкультурно-оздоровчої роботи на створення ситуацій успіху в дітей; взаємодія педагогів освітньо-реабілітаційного центру з батьками дітей, які мають складні порушення розвитку.

Ключові слова: педагогічні умови, освітньо-реабілітаційний центр, діти, складні порушення розвитку, фізкультурно-оздоровча робота.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку спеціальної психології позначилася тенденція більш уважного і ретельного вивчення та аналізу структури складного дефекту з метою виявлення, опису та систематизації особливостей психофізичного розвитку дітей, які мають різні поєднання порушень.

Діти зі складними порушеннями розвитку – це особлива категорія дітей, що має свої специфічні особливості, врахування яких під час реалізації фізкультурно-оздоровчої роботи дає можливість їм розвиватися у всій цілісності. В результаті своєчасно розпочатої наполегливої освітньо-виховної та корекційної роботи, можливо подолання негативних тенденцій і поступове входження вихованців, що мають складні порушення розумового і фізичного розвитку в соціум.

Характер подальшого розвитку дітей зі складними порушеннями розвитку багато в чому залежить від соціуму, в якому знаходиться дитина, в якому вона розвивається, набуваючи певних психічних, психологічних, розумових, інтелектуальних якостей та здібностей, що поступово засвоюються та усталюються.

Формування психологічних інтелектуальних якостей та здібностей залежить від самосвідомості індивіда, засвоєння ним досвіду і цінностей, які присвоюються педагогами, батьками та оточенням, в якому перебувають діти зі складними порушеннями розвитку. Основним фактором розвитку таких дітей є сімейне та навчальне середовище. Діти зі складними порушеннями розвитку повинні навчатися в навчально-реабілітаційному центрі, які на основі системного підходу та корекційно-оздоровчої роботи можуть забезпечити повноцінний комплексний розвиток фізичних, психічних та духовних характеристик.

Спеціальне навчання та виховання дітей зі складними порушеннями розвитку неможливе без реалізації комплексного педагогічного підходу. Корекція повинна відбуватися з урахуванням особливостей дефекту, психофізичних можливостей і потреб дитини [8; 14; 15]. Впровадження фізкультурно-оздоровчої роботи, що відповідає змісту ефективних форм і методів корекційної роботи в умовах освітньо-реабілітаційного центру, є однією із центральних проблем.

Раціональна організація фізкультурно-оздоровчої роботи для дітей зі складними порушеннями розвитку в умовах освітньо-реабілітаційного центру набуває особливого значення.

З огляду на зазначене постає актуальна проблема визначення педагогічних умов реалізації фізкультурно-оздоровчої роботи для дітей зі складними порушеннями розвитку.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз результатів педагогічних досліджень виявив, що фізкультурно-оздоровча робота з дітьми зі складними порушеннями розвитку передбачає комплекс заходів, спрямованих на підтримку та розвиток фізичних здібностей особистості дитини, з метою відновлення нормальних функцій опорно-рухового апарату, запобігання атрофії м'язів та суглобів, а також позитивного впливу на загальний рівень фізичного здоров'я, який здійснюється у середовищі освітньо-реабілітаційного центру під наглядом професійних фахівців [5; 11; 12].

Проблема фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми з різними порушеннями психофізичного

розвитку досліджувалася в таких напрямках:

- навчання і виховання дітей з порушеннями зору і слуху (А. Івахненко [8], І. Ляхова [15], С. Статсьєв [22] та ін.);
- навчання і виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (П. Джуринський [5], М. Єфименко [6], Ю. Корж [11]);
- навчання і виховання дітей з порушеннями розумового розвитку (О. Литовченко [14], М. Супрун [23]);
- навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення (А. Кравченко [12]).

Враховуючи те, що навчально-реабілітаційний центр, як новий тип закладів для дітей зі складними порушеннями психофізичного розвитку створено нещодавно, проблема організації роботи з фізичного виховання у цих закладах і зокрема реалізації педагогічних умов фізкультурно-оздоровчої роботи в українській дефектології не досліджувалась, що потребує подальшого вивчення.

Розглянемо більш детально поняття «педагогічні умови». Згідно трактування укладачів Великого тлумачного словника: «педагогічний» – такий, що відповідає правилам, установленим поняттям, вимогам педагогіки. Поняття «умова» є більш широким поняттям та розглядається у багатьох суспільних науках: педагогіці, психології, філософії, соціології, тощо. Педагогічна умова – це така обстановка в аудиторіях, кабінетах, де відбуваються виховні заходи, зокрема, кураторські години, під час яких у тісній взаємодії подана найкраща сукупність психологічних і педагогічних факторів (середовища, засобів, взаємовідносин тощо), що забезпечує можливість викладачу організувати активну діяльність студентів. Такі умови створюються з урахуванням фізіології, психології особистості. Вимог педагогіки до організації процесу виховання і навчання [9, с. 49].

Так, О. Назарова [16, с. 80] педагогічні умови розглядає як сукупність об'єктивних можливостей, змісту, форм, методів, педагогічних прийомів і матеріально-просторового середовища, які спрямовані на розв'язання дослідницьких завдань.

На думку В. Андрєєва [1, с. 124], педагогічні умови являють собою результат „цілеспрямованого відбору, конструювання й застосування елементів змісту, методів (приймів), а також організаційних форм навчання для досягнення дидактичних цілей”.

На думку О. Бражнич [4, с. 37], педагогічні умови є сукупністю об'єктивних можливостей змісту, методів, організаційних форм і матеріальних можливостей здійснення педагогічного процесу, що забезпечує успішне досягнення поставленої мети

За твердженням А. Багдуєвої [3, с. 12], педагогічні умови — це обставини процесу навчання і виховання, які є результатом цілеспрямованого відбору, конструювання і застосування елементів змісту, методів, а також організаційних форм навчання з метою досягнення дидактичних цілей.

Ю. Бабанський [2, с. 115] визначає педагогічні умови як чинники (обставини), від яких залежить ефективність функціонування педагогічної системи

Т.М. Колодько [10, с. 11]. вважає, що педагогічні умови є не тільки одним з елементів педагогічної моделі, але й, у певній мірі інструментом її формування і трактує їх як сукупність дій, спрямованих на поетапне моделювання й ефективне функціонування процесу становлення й розвитку певного рівня такої компетенції

Н. Лантух [13, с. 9] називає педагогічні умови формування інформаційної культури комплексом заходів, спрямованих на інформатизацію освітнього простору. Цей комплекс включає: розробку змісту освіти на основі інтеграції нових інформаційних технологій; впровадження в освітній процес не лише традиційних проблемних та ігрових методів навчання, а й методів, заснованих на застосуванні нових інформаційних технологій (комп'ютерне моделювання, технології локальних і мережевих баз даних); розвиток внутрішньоособистісної готовності студентів до формування інформаційної культури шляхом виявлення і використання стимулів активізації пізнавальної діяльності студентів із застосуванням нових інформаційних технологій, які вибираються в залежності від типу особистості; вироблення певного стилю педагогічної діяльності викладачів, зорієнтованого на формування інформаційної культури у студентів

Педагогічні умови можна розглянути як сукупність зовнішніх і внутрішніх обставин навчально-виховного процесу, від впливу яких залежить досягнення поставлених дидактичних завдань.

Мета – визначення педагогічних умов реалізації фізкультурно-оздоровчої роботи для дітей зі складними порушеннями розвитку.

Результати дослідження та їх обговорення. На підставі систематизації та аналізу концептуальних положень щодо сутності педагогічних умов фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах освітньо-реабілітаційного центру для дітей зі складними порушеннями розвитку було визначено такі педагогічні умови реалізації фізкультурно-оздоровчої роботи:

- наявність і впровадження нормативно-правової бази щодо створення позитивного оздоровчого середовища в освітньо-реабілітаційному центрі для дітей зі складними порушеннями розвитку;
- забезпечення у освітньо-реабілітаційному центрі відповідних санітарно-гігієнічних заходів щодо життєдіяльності дітей зі складними порушеннями розвитку;
- орієнтація фізкультурно-оздоровчої роботи на створення ситуацій успіху в дітей зі складними порушеннями розвитку у процесі освітньо-виховного процесу освітньо-реабілітаційного центру;
- взаємодія педагогів освітньо-реабілітаційного центру з батьками дітей, які мають складні порушення розвитку.

Навчально-виховний процес у освітньо-реабілітаційному центрі незалежно від його підпорядкування та форми власності здійснюється у порядку, встановленому Положенням про дошкільний навчальний заклад, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 року № 305 [17], Положенням про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 15 вересня 2008 року № 852 [19], а також Положенням про навчально-реабілітаційний центр, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 16.08.2012 року № 920 [18].

Організаційно-правовими засадами навчально-виховного процесу у освітньо-реабілітаційному центрі є законодавство України, міжнародні нормативно-правові акти у сфері забезпечення права на освіту людей зі складними порушеннями розвитку. В Україні на сьогодні створено нормативно-правове підґрунтя для становлення інклюзивної освіти, відбувається процес його постійного розвитку. Аналіз нормативної бази свідчить, що основні закони України про освіту в цілому забезпечують соціальний захист дітей та осіб з обмеженими можливостями, гарантують створення умов для спеціального, компенсуючого та інтегрованого навчання.

Територію освітньо-реабілітаційного центру, обладнання (ігрове, фізкультурне, для відпочинку) на земельній ділянці потрібно утримувати в чистоті. Прибирання ділянки повинно проводитись щоденно: вранці та за потреби. У літній період до початку роботи - в'їзди і входи на ділянку, проїзди, доріжки необхідно поливати водою, узимку – своєчасно чистити від снігу та льоду, посипати піском або протиожеледним засобом.

Щоденному вологому прибиранню із використанням мийних засобів підлягають підлоги, підвіконня, меблі, класні дошки, дверні ручки, санітарно-технічне обладнання. Прибирання приміщень проводиться за відсутності дітей, при відкритих вікнах, кватирках та фрамугах залежно від пори року. Персонал освітньо-реабілітаційного центру повинен бути охайно одягненим та перебувати у приміщеннях закладу в змінному взутті. Працівникам освітньо-реабілітаційного центру необхідно мати промаркований санітарний одяг для робіт, що пов'язані з організацією харчування, та промаркований спеціальний одяг для прибирання приміщень [20].

Визначальними умовами організації фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах освітньо-реабілітаційного центру для дітей зі складними порушеннями розвитку:

1. Створення психолого-педагогічних передумов організації поєданого загальноосвітнього та корекційно-розвивального навчального процесу, що забезпечує розвиток індивідуальних здібностей учнів з порушеннями психофізичного розвитку.
2. Створення психолого-медико-педагогічної служби, визначення порушень розвитку у дітей,

патрування дітей даної категорії впродовж усього навчання, відбір дітей у освітньо-реабілітаційний центр, комплектування класів тощо.

3. Розробка та впровадження індивідуальних навчальних і корекційно-розвивальних програм, на основі «Стандарту спеціальної освіти», зокрема, корекційно-розвивальної складової.

4. Впровадження у навчальний процес освітньо-реабілітаційного центру системи індивідуально-диференційованого підходу до навчання дітей зі складними порушеннями розвитку, який базується на особистісно-орієнтованій моделі освіти.

5. Психолого-педагогічний супровід дітей зі складними відхиленнями в розвитку шляхом залучення шкільних фахівців і психолого-медико-педагогічної консультації.

6. Організація «Батьківського лекторію», що підтримує й підвищує рівень освіти батьків у сфері психолого-педагогічних знань шляхом проведення занять, лекцій, семінарів.

Рис. 1. Педагогічні умови реалізації фізкультурно-оздоровчої роботи для дітей зі складними порушеннями розвитку

Педагогічні умови фізкультурно-оздоровчої роботи для дітей зі складними порушеннями розвитку представлено на рисунку 1.

Визначені особливості впровадження сумісного навчання в освітньо-реабілітаційному центрі надають можливість окреслити три основоположні блоки педагогічних умов фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах освітньо-реабілітаційного центру для дітей зі складними порушеннями розвитку:

організаційно-методичний блок, фізично-оздоровчий і навчально-дидактичний блок.

Організаційно-методичний блок передбачає: створення психолого-медико-педагогічної служби в освітньо-реабілітаційному центрі; відповідну організацію навчального середовища та залучення батьків до навчально-виховного процесу на основі партнерства та взаємодії.

Фізично-оздоровчий блок передбачає, що в організації системи фізично-оздоровчої роботи основним є психологічне, фізичне та спеціальне педагогічне вивчення й консультування дітей зі складними порушеннями в розвитку, а також динамічне спостереження за просуванням кожної дитини фахівцями психолого-медико-педагогічного консилиуму освітньо-реабілітаційного центру.

Навчально-дидактичний блок враховує, що основною метою освітньо-реабілітаційного центру, в якому впроваджується фізкультурно-оздоровча робота, є надання індивідуально-орієнтованої педагогічної, психологічної, соціальної допомоги дітям, які мають особливі освітні потреби. Відповідно, першочерговим завданням є підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, які б впроваджували систему індивідуально-диференційованого підходу на основі особистісно орієнтованої моделі освіти, яка передбачає організацію навчальної діяльності з використанням індивідуальних навчальних планів.

Фізично-оздоровчі уроки плануються відповідно до особливостей психофізичного розвитку дітей зі складними порушеннями розвитку:

- індивідуальні та фронтальні логопедичні заняття у класі та на логопункті з подолання порушень усного й писемного мовлення;
- заняття з адаптивної фізичної культури за призначеннями фахівця;
- корекційні заняття з розвитку мовлення й ознайомлення з соціальними умовами життєдіяльності;
- заняття з формування навичок соціалізації;
- логоритмічні уроки й заняття з музичної ритміки з орієнтацією змісту на особливості та потреби дітей з порушеннями;
- психокорекційні заняття із психологом.

Організація соціально-педагогічної роботи з сім'єю, яка виховує дитину з відхиленнями у розвитку, передбачає кілька етапів:

- діагностично-конструктивний етап – дослідження мікросоціуму і виховного потенціалу сім'ї; аналіз основних проблем і проектування соціально-педагогічного процесу в сім'ї, підбір засобів і методів реабілітації відповідно до загальних цілей виховання;
- організаційний – полягає у конструктивній діяльності, включаючи різні форми педагогічної анімації в організації сімейно-побутової праці, освітніх заходів, дозвілля і передбачає проектування корекційно-педагогічного процесу в умовах сім'ї, підбір засобів і методів роботи;
- комунікативний – допомога у встановленні оптимальних взаємин між батьками і дітьми, іншими членами сім'ї в сфері найближчого оточення; сприяє становленню нових форм взаємодії з дитиною, яка має відхилення у розвитку, засвоєння специфічних засобів спілкування [7, с. 78–80].

В освітньо-реабілітаційному центрі повинні бути обладнані спеціальні кабінети для фізично-оздоровчої роботи: кабінет психолога, педіатра, логопедичний кабінет, обладнання для проведення занять з фізичної культури та кабінет для проведення оздоровчої роботи.

Заняття в групі подовженого дня для дітей з різними порушеннями в розвитку мають проводитися спеціально підготовленим педагогом. Група подовженого дня повинна організовуватися за показниками психофізичного розвитку дітей з урахуванням типологічних особливостей кожної дитини.

Діти зі складними порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату та розумовою й психічною відсталістю повинні відвідувати заняття з фізичної культури.

Інтеграція на для проведення фізично-оздоровчої роботи має здійснюватися через внутрішню диференціацію дітей (розподіл дітей на підгрупи за рівнем психофізичного розвитку), індивідуальний підхід, диференційовану програму з предмета й диференційований план програми.

Для формування програми фізично-оздоровчої роботи з дітьми зі складними порушеннями розвитку потрібно створити психолого-медико-педагогічну консультацію, до складу якої повинні бути включені логопед, психолог, вихователь, вчителі, лікар-педіатр, соціальний педагог.

Навчально-виховний заклад має стати рідним для учнів та їхніх родин. Батьки будуть

почуватися спокійніше, якщо їх будуть залучати до навчально-виховного процесу. Постійна соціальна взаємодія за різних умов та обставин, в різних ситуаціях зближує учнів, вчителів та батьків, виробляє співпереживання, прихильність один до одного, усвідомлення індивідуальності кожної людини та відчуття захищеності [7].

Одним із найефективніших способів залучення батьків до навчально-виховного процесу є запрошення в клас. Це дає батькам можливість ознайомитися з сучасними технологіями роботи з дітьми, які вони потім зможуть використовувати вдома. Також проводяться групи для батьків з дітьми, де практикується стратегія спостереження, невтручання соціального педагога в стосунки батьків і дитини. Мається на увазі, що в сприятливих умовах уваги, тепла, доброго ставлення до дитини, налагоджується контакт між батьками й дитиною.

У концепції поведінкової терапії проводяться батьківсько-дитячі групи, де ініціатором всіх ігор і занять є ведучий – соціальний педагог (психолог). У процесі заняття батьки можуть взаємодіяти не тільки зі своїми дітьми, а й з іншими дітьми і дорослими. На таких групах виробляються навички продуктивної поведінки. Передбачається, що, змінюючи партнерів-дітей, батьки здатні помітити, де їхня стратегія поводження не працює і замінити її на більш успішну [21].

Таким чином, взаємодія педагога з батьками дітей з складними порушеннями розвитку полягає в організації цілеспрямованої фахової допомоги сім'ї у вирішенні психолого-педагогічних і соціальних проблем; забезпеченні всебічного розвитку дитини відповідно до її задатків, схильностей, здібностей, індивідуальних, психічних і фізичних особливостей, культурних потреб; формування у неї моральних норм і створення умов для її успішної соціалізації [21, с. 535].

Висновки. Таким чином, визначальними педагогічними умовами організації фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах освітньо-реабілітаційного центру для дітей зі складними порушеннями розвитку є: наявність і впровадження нормативно-правової бази щодо створення позитивного оздоровчого середовища в освітньо-реабілітаційному центрі для дітей зі складними порушеннями розвитку; забезпечення у освітньо-реабілітаційному центрі відповідних санітарно-гігієнічних заходів щодо життєдіяльності дітей зі складними порушеннями розвитку; орієнтація фізкультурно-оздоровчої роботи на створення ситуацій успіху в дітей зі складними порушеннями розвитку у процесі освітньо-виховного процесу освітньо-реабілітаційного центру; взаємодія педагогів освітньо-реабілітаційного центру з батьками дітей, які мають складні порушення розвитку.

Перспективи подальших пошуків передбачають впровадження експериментальної моніторингової технології фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах навчально-реабілітаційного центру для дітей зі складними порушеннями розвитку та визначення її ефективності.

Список використаних джерел:

1. **Андреев, В.И.** Саморазвитие творческой конкурентоспособности личности. Казань, 1992. 207 с.
2. **Бабанский, Ю. К.** Избранные педагогические труды. М. : Педагогика, 1989. 560 с.
3. **Багдужева, А.В.** Педагогические условия формирования профессиональной готовности будущих специалистов с использованием информационных технологий (на примере специальностей кадастрового профиля) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01. Улан-Уде, 2006. 23 с.
4. **Бражнич, О.Г.** Педагогічні умови диференційованого навчання учнів загальноосвітньої школи : дис. канд. пед. наук. Кривий Ріг, 2001. 238 с.
5. **Джуринський, П. Б.** Фізична реабілітація дітей зі сколіотичними вадами хребта в системі навчально-оздоровчої роботи школи-інтернату : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03 / Державний заклад "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського". Одеса, 2003. 258 с.
6. **Єфименко, М.М.** Основи корекційно спрямованого фізичного виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.03 / Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. Київ, 2014. 600 с.
7. **Закусило, О.Ю., Вільхова-Марчук, Н.В.** Прикладні аспекти соціальної роботи з сім'ями, що мають дітей з особливими потребами. Сучасні проблеми навчання, виховання та інклюзії людей з особливими потребами. Розділ I. С. 76–82.
8. **Івахненко, А.А.** Розвиток психомоторної функції глухих дітей молодшого шкільного віку засобами рухливих ігор : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03 / Державний заклад "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського". Одеса, 2012. 200 с.

9. **Карпенчук, С. Г.** Теорія і методика виховання. К.: Вища школа, 2005. 314 с.
10. **Колодзько, Т.М.** Формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Київ, 2005. 20 с.
11. **Корж, Ю.М.** Методика фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку з порушеннями функцій опорно-рухового апарату : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03 / Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. Київ, 2013. 200 с.
12. **Кравченко, А.І.** Корекція заїкання у дітей молодшого та середнього шкільного віку засобами комплексної фізичної реабілітації : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03 / Інститут спеціальної педагогіки АПН України. Київ, 2003. 211 с.
13. **Лантух, Н.И.** Педагогические условия формирования информационной культуры у старшеклассников в системе «лицей-вуз»: автореф. дис. на соискание научн. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.01. Ставрополь, 2006. 23 с.
14. **Літовченко, О. В.** Розвиток моторики розумово відсталих дошкільників засобом стимулювання тактильної та пропріоцептивної чутливості: дис... канд. пед. наук: 13.00.03 / Інститут спеціальної педагогіки АПН України. Київ, 2004. 221 с.
15. **Ляхова, І.М.** Теоретико-методичні основи корекції рухової сфери дітей зі зниженим слухом засобами фізичного виховання : дис... д-ра пед. наук : 13.00.03 / Інститут спеціальної педагогіки АПН України. Київ, 2006. 545 с.
16. **Назарова, О.Л.** Новые информационные технологии в управлении качеством образовательного процесса в колледже. Информатика и образование. 2003. № 11. С. 79-84.
17. Про затвердження Положення про дошкільний навчальний заклад: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 12.03.2003 р. № 305. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-%D0%BF> (дата звернення: 15.11.2018).
18. Про затвердження Положення про навчально-реабілітаційний центр: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 16.08.2012 р. № 920. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1502-12> (дата звернення: 15.11.2018).
19. Про затвердження Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 15.09.2008 р. № 85. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1219-08> (дата звернення: 17.11.2018).
20. Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 р. № 234. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16> (дата звернення: 16.11.2018).
21. **Пюра, О.С.** Прикладні аспекти соціально-педагогічної роботи з батьками дитини з особливими освітніми потребами. Молодий вчений. 2017. № 2 (42). С. 532-536.
22. **Статьєв, С.І.** Формування танцювальних рухів глухих дітей молодшого шкільного віку на заняттях музично-ритмічного виховання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03 / Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. Київ, 2012. 200 с.
23. **Супрун, М.О.** Теорія і практика корекційного навчання дітей з обмеженими розумовими можливостями в Україні (друга половина XIX – перша половина XX століття) : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.03 / Інститут спеціальної педагогіки АПН України. Київ, 2008. 598 с.

References

1. **Andreev, V.I.** Samoravitie tvorcheskoy konkurentosposobnosti lichnosti. Kazan, 1992. 207 s. [in Russian].
2. **Babanskiy, Yu. K.** Izbrannyye pedagogicheskie trudyi. M. : Pedagogika, 1989. 560 s. [in Russian].
3. **Bagdueva, A.V.** Pedagogicheskie usloviya formirovaniya professionalnoy gotovnosti buduschih spetsialistov s ispolzovaniem informatsionnykh tehnologiy (na primere spetsialnostey kadastrivogo profilya) : avtoref. dis. ... kand. pед. nauk : spets. 13.00.01. Ulan-Ude, 2006. 23 s. [in Russian].
4. **Brazhnych, O.H.** Pedagogicheskiye umovy dyferentsiirovanooho navchannia uchniv zahalnoosvitnoi shkoly : dys. kand. pед. nauk. Kryvyi Rih, 2001. 238 s. [in Ukrainian].
5. **Dzhuryynskiy, P. B.** Fizychna rehabilitatsiia ditei zi skoliotychnymy vadamy khrebta v systemi navchalno-ozdorovchoi roboty shkoly-internatu : dys. ... kand. pед. nauk : 13.00.03 / Derzhavnyi zaklad "Pivdenoukrainskyi natsionalnyi pedagogichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho". Odesa, 2003. 258 s. [in Ukrainian].
6. **Yefymenko, M.M.** Osnovy korektsiino spriamovanoho fizychnoho vykhovannia ditei z porushenniamy opornorukhovoho aparatu : dys. ... d-ra pед. nauk : 13.00.03 / Natsionalnyi pedagogichnyi universytet imeni M.P.Drahomanova. Kyiv, 2014. 600 s. [in Ukrainian].
7. **Zakusylo, O.Yu., Vilkhova-Marchuk, N.V.** Prykladni aspekty sotsialnoi roboty z simiamy, shcho maiut ditei z osoblyvymy potrebamy. Suchasni problemy navchannia, vykhovannia ta inkluzii liudei z osoblyvymy potrebamy. Rozdil

l. S. 76–82. [in Ukrainian].

8. **Ivakhnenko, A.A.** Rozvytok psyhomotornoї funktsii hlukhykh ditei molodshoho shkilnoho viku zasobamy rukhlyvykh ihor : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.03 / Derzhavnyi zaklad "Pivdenoukrainskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho". Odesa, 2012. 200 s. [in Ukrainian].

9. **Karpenchuk, S. H.** Teoriia i metodyka vykhovannia. K.: Vyshcha shkola, 2005. 314 s. [in Ukrainian].

10. **Kolodko, T.M.** Formuvannia sotsiokulturnoi kompetentsii maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov u vyshchykh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : spets. 13.00.04. Kyiv, 2005. 20 s. [in Ukrainian].

11. **Korzh, Yu.M.** Metodyka fizychnoho vykhovannia ditei starshoho doshkilnoho viku z porushenniamy funktsii oporno-rukhovoho aparatu : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.03 / Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M.P.Drahomanova. Kyiv, 2013. 200 s. [in Ukrainian].

12. **Kravchenko, A.I.** Korektsiia zaikannia u ditei molodshoho ta serednoho shkilnoho viku zasobamy kompleksnoi fizychnoi rehabilitatsii : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.03 / Instytut spetsialnoi pedahohiky APN Ukrainy. Kyiv, 2003. 211 s. [in Ukrainian].

13. **Lantukh, N.Y.** Pedahohycheskye uslovya formirovaniia ynformatsionnoi kul'tury u starsheklassnykh v systeme «lytsei-vuz»: avtoref. dys. na soyskanye nauchn. stepeny kand. ped. nauk : spets. 13.00.01. Stavropol, 2006. 23 s. [in Russian].

14. **Litovchenko, O. V.** Rozvytok motoryky rozumovo vidstalykh doshkilnykh zasobom stymulivannia taktylnoi ta propriotseptyvnoi chutlyvosti: dys... kand. ped. nauk : 13.00.03 / Instytut spetsialnoi pedahohiky APN Ukrainy. Kyiv, 2004. 221 s. [in Ukrainian].

15. **Liakhova, I.M.** Teoretyko-metodychni osnovy korektsii rukhvoi sfery ditei zi znyzhenym slukhom zasobamy fizychnoho vykhovannia : dys... d-ra ped. nauk : 13.00.03 / Instytut spetsialnoi pedahohiky APN Ukrainy. Kyiv, 2006. 545 s. [in Ukrainian].

16. **Nazarova, O.L.** Novyye informatsionnyie tehnologii v upravlenii kachestvom obrazovatel'nogo protsessa v kolledzhe. Informatika i obrazovanie. 2003. # 11. S. 79-84. [in Russian].

17. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro doshkilnyi navchalnyi zaklad: Nakaz Ministerstva osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy vid 12.03.2003 r. # 305. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-%D0%BF> (data zvernennia: 15.11.2018). [in Ukrainian].

18. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro navchalno-reabilitatsiinyi tsentr: Nakaz Ministerstva osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy vid 16.08.2012 r. # 920. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1502-12> (data zvernennia: 15.11.2018). [in Ukrainian].

19. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro spetsialnu zahalnoosvitniu shkolu (shkolu-internat) dlia ditei, yaki potrebut korektsii fizychnoho ta (abo) rozumovoho rozvytku: Nakaz Ministerstva osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy vid 15.09.2008 r. # 85. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1219-08> (data zvernennia: 17.11.2018). [in Ukrainian].

20. Pro zatverdzhennia Sanitarnoho rehlamentu dlia doshkilnykh navchalnykh zakladiv: Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy vid 24.03.2016 r. # 234. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16> (data zvernennia: 16.11.2018). [in Ukrainian].

21. **Piura, O.S.** Prykladni aspekty sotsialno-pedahohichnoi roboty z batkamy dytyny z osoblyvymy osvitnimy potrebamy. Molody vchenyi. 2017. # 2 (42). S. 532-536. [in Ukrainian].

22. **Statiev, S.I.** Formuvannia tantsiuvalnykh rukhiv hlukhykh ditei molodshoho shkilnoho viku na zaniattiakh muzychno-rytmichnoho vykhovannia : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.03 / Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova. Kyiv, 2012. 200 s. [in Ukrainian].

23. **Suprun, M.O.** Teoriia i praktyka korektsiinoho navchannia ditei z obmezhenymy rozumovymy mozhlyvostiamy v Ukraini (druha polovyna KhKh – persha polovyna KhKh stolittia) : dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.03 / Instytut spetsialnoi pedahohiky APN Ukrainy. Kyiv, 2008. 598 s. [in Ukrainian].

Лещий Н.П. Педагогические условия реализации физкультурно-оздоровительной работы в условиях образовательно-реабилитационного центра для детей со сложными нарушениями развития.

Развитие детей со сложными нарушениями развития во многом зависит от социума, в котором находится и развивается ребенок. Основным фактором развития таких детей является семейная и образовательная среда. Определены педагогические условия формирования физкультурно-оздоровительной работы для детей со сложными нарушениями развития: наличие и внедрение нормативно-правовой базы; обеспечение санитарно-гигиенических мероприятий; ориентация физкультурно-оздоровительной работы на создание ситуаций успеха у детей; взаимодействие педагогов образовательно-реабилитационного центра с родителями детей, имеющих сложные нарушения развития.

Ключевые слова: педагогические условия, образовательно-реабилитационный центр, дети, сложные

нарушения развития, физкультурно-оздоровительная работа.

Leshchii N. P. Pedagogical conditions for the implementation of fitness and recreational work in an educational and rehabilitation center for children with complex developmental disorders.

The article deals with the problem of pedagogical conditions explanation of fitness and recreational activities with children who have complex developmental disorders. The development of children with complex developmental disorders largely depends on the society where they acquire mental, psychological, intellectual abilities. Key points of the successful development of such children are family and learning environment. Thanks to the support of the rehabilitation center parents receive the necessary experience and become less dependent on the specialists when they make decisions regarding the care of children with complex developmental disabilities and their future determination. Educational programs have a great impact on the behavior of parents, change their expectations about their children. It is important to provide different types of communication and interaction between families and educators. Key organizational features of the implementation of fitness and recreational work in the conditions of educational and rehabilitation center are consideration of individual characteristics of children with complex developmental disorders. The introduction of an individually differentiated approach to teaching children with complex developmental disorders should be based on a person-oriented model of education. The results of the study indicate that compliance with pedagogical conditions of fitness and recreational activities is extremely important for children with complex developmental disorders. It has been determined such pedagogical conditions: the presence and implementation of the regulatory framework; provision of sanitary and hygienic measures; orientation of health and fitness work on the creation of situations of success in children; interaction of teachers of the educational and rehabilitation center with parents of children with complex developmental disorders.

Keywords: pedagogical conditions, educational and rehabilitation center, children, complex developmental disorders, fitness and recreational work.

DOI 10.31392/NPU-nc.series19.2019.37.12

УДК: 342.7:376-056.313(477)

Маруда О.Г., olha.maruda@gmail.com

СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВ ОСІБ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В УКРАЇНІ

У статті здійснено аналіз національних нормативно-правових документів, що стосуються прав людей з інтелектуальними порушеннями. Визначені основні нормативно-правові акти, які регулюють життєдіяльність цих осіб. Наголошено на важливості забезпечення прав осіб з інтелектуальними порушеннями, зокрема на послуги на рівні громади, самостійне життя з відповідною підтримкою та включення до місцевої спільноти. Зазначено, що дотримання прав таких осіб є необхідною умовою функціонування будь-якого розвинутого демократичного суспільства, а розбудова сучасної правової держави в аспекті захисту та дотримання прав осіб з інтелектуальними порушеннями полягає у розвитку ефективного, чинного українського законодавства та імплементації норм до міжнародних стандартів, зокрема Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю.

Ключові слова: інтелектуальні порушення, люди з інвалідністю, права людей з інвалідністю, корекційно-педагогічна допомога, нормативно-правова база.

Постановка проблеми. Проблема сучасного забезпечення прав людей з інтелектуальними порушеннями в національному законодавстві є доволі актуальною для вивчення на сучасному етапі. Уклавши Угоду про асоціацію з Європейським Союзом наша країна зобов'язалася змінити підходи до формування державної політики, яка має відповідати керівним принципам та міжнародним нормам, зокрема у сфері забезпечення прав та надання послуг особам із інтелектуальними порушеннями. Такі люди становлять найбільш незахищену групу осіб, що характеризується залежністю від сторонньої допомоги, підлягає значному ризику маніпуляцій та зловживань. Стан дотримання прав осіб з інтелектуальними порушеннями і наявність систем допомоги та догляду для цих людей на рівні громади є одним з найважливіших критеріїв рівня розвитку суспільства у XXI столітті.

Аналіз останніх наукових досліджень свідчить, що у працях багатьох вчених піднімається питання щодо дотримання та захисту прав осіб з інвалідністю. Зокрема ці питання розглядалися у роботах В.Нагорної [5], П.Рабіновича [11], І.Сагайдак [13], О.Скакун [14] та неодноразово підіймалися у працях В.Синьова [15] та ін. Але більшість цих досліджень присвячено правам дітей з інвалідністю.